

ІННОВАЦІЙНІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Жара Г. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант, доцент кафедри біологічних основ фізичного виховання,
здоров'я і спорту
Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Конкурентоспроможність сучасного фахівця, а вчителя – у першу чергу, визначається його відкритістю до суспільних змін, здатністю адаптуватись до них і спроможністю переорієнтувати напрямки своєї діяльності на інноваційні.

Як зазначає В. Г. Кремень, «специфічна налаштованість на інновацію в сучасному світі є основною, сутнісною рисою прогресивного розвитку суспільства» [7, с. 3]. Соціально-економічні перетворення у світовій практиці вимагають відповідного оновлення освітньої політики, що зумовлює необхідність інноваційного спрямування педагогічної діяльності [1, 9].

На думку О. А. Дубасенюк, конкуренція вищих навчальних закладів, стимулює пошук нових технологій, форм, методів організації навчально-виховного процесу, диктує відповідні критерії щодо підбору науково-педагогічних кадрів [1, с. 4-5].

Серед інноваційних освітніх тенденцій усе більшої популярності набуває здоров'язбережувальна переорієнтація навчання і виховання [6, 8, 10]. Вона охоплює не тільки спеціальні заходи з моніторингу і контролю за здоров'ям учасників навчально-виховного процесу, але й формування у них нового валеологічного мислення і світогляду, основаних на пріоритетах збереження і зміцнення здоров'я як найвищої соціально-культурної цінності.

Здоров'язбереження в освітньому середовищі вимагає компетентнісного підходу. Під час професійної підготовки вчитель повинен оволодіти двома компетентностями: 1) здоров'язбережувальною компетентністю, яка дає вчителю можливість зберігати здоров'я учнів у навчально-виховному процесі; 2) компетентністю індивідуального здоров'язбереження, яка передбачає стійку самомотивацію і готовність вчителя до використання валеологічних знань, вмінь, навичок, а також способів діяльності в конкретних професійних ситуаціях для збереження і зміцнення власного здоров'я [2, 3, 4, 5].

Метою нашого дослідження є формування у студентів – майбутніх учителів – компетентності індивідуального здоров'язбереження з використанням інноваційних педагогічних та здоров'язбережувальних технологій.

За В. Г. Кременем, «інноваційна освіта передбачає розвиток здатності людини систематично аналізувати найважливіші питання і проблеми, вміщуючи факти в більш широкий контекст, оцінювати моральне значення дій і вибору, а також ефективно передавати знання і порушувати питання» [7, с. 8]. Тому питання здоров'язбереження, як глобальні в соціальному світовому контексті і локальні в аксіологічному розумінні сучасної школи, у професійній підготовці майбутнього вчителя повинні реалізовуватись системно.

Інноваційність формування компетентності індивідуального здоров'язбереження у навчально-виховному процесі підготовки студентів – майбутніх учителів впроваджується у таких напрямках:

- міждисциплінарність – наповнення змісту фахових дисциплін («Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Інноваційні технології в освіті», «Методика навчання основ здоров'я») здоров'язбережувальними складовими;
- трансдисциплінарність – створення трансдисциплінарних проектів і навчальних програм спецкурсів («Методологія збереження і зміцнення здоров'я», «Технології індивідуального здоров'язбереження і профілактика професійного вигорання»); електронні курси в MOODLE; валеологічні курси, що викладаються білінгвально або іноземною мовою;
- універсальна причинно-системна методологія – використання універсальних моделей для пояснення матеріалу різних дисциплін (у тому числі й того, що стосується збереження і зміцнення здоров'я) на основі єдиних закономірностей та взаємодій у природі, суспільстві, Всесвіті;
- використання інноваційних форм проведення занять: лекції із запланованими помилками, «перевернутий клас», навчання у русі, навчання *open air*, лекція «N запитань викладачеві», система BYOD (від англ. *bring your own devices* – навчання з використанням на занятті власних гаджетів студентів), тренінги-фасилітації, взаємонавчання студент – викладач, дистанційне навчання і колаборація через MOODLE, соціальні мережі тощо;
- запровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій і методів навчання в освітній процес – так зване «занурення у здоров'язбережувальне освітнє середовище»: рухові паузи під час лекцій; профілактичні атачменти (від англ. *attachment* – прикріплення) – здоров'язбережувальні вправи, які демонструються під час вивчення відповідних тем навчальних курсів); асоціативне малювання; ситуаційне та тематичне моделювання тощо;

- терапевтичні здоров'язберезувальні технології: тілесна терапія, кольоро-терапія, музикотерапія, танцювальна терапія, казкотерапія, ароматерапія, сенсорна терапія, релакс-терапія тощо;
- індивідуальне психовалеологічне консультування за запитом студентів.

Висновки.

1. Інноваційна спрямованість вищої педагогічної освіти визначає можливість для встановлення конкурентоспроможності вчителя на ринку праці та його адаптивність до змінних суспільних тенденцій.

2. Компетентність індивідуального здоров'язбереження майбутніх учителів формується у процесі професійної підготовки як наслідок занурення до інноваційного здоров'язберезувального середовища вищого навчального закладу.

3. Шляхом використання інноваційних здоров'язберезувальних технологій у підготовці студентів педагогічного університету здійснюється одночасне формування інноваційного та валеологічного мислення майбутніх учителів, що, з одного боку, дозволяє удосконалювати їх професійну компетентність, а з іншого – зберігати власне здоров'я вчителя у педагогічній діяльності та у процесі саморозвитку.

Література:

1. Дубасенюк О. А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти / О. А. Дубасенюк // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод праць / За ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. – С. 3-14.

2. Жара Г. І. Вибрані аспекти збереження професійного здоров'я майбутнього вчителя / Г. І. Жара // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. Т. 1. Вип. 107. / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2013. – 388 с. (Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). – С. 136-139.

3. Жара Г. І. Оцінка стану здоров'я та рівня професійного вигорання учителів загальноосвітніх шкіл / Г. І. Жара // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. Вип. 143 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів : ЧНПУ, 2017. – 380 с. (Серія: педагогічні науки). – С. 246-254.

4. Жара Г. І. Форми і методи реалізації змісту компетентності індивідуального здоров'язбереження майбутніх учителів / Г. І. Жара // Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного

університету імені К. Д. Ушнського. – № 8/СХХХХІХ. – Одеса, 2016. – 196 с. (Серія: Педагогіка). – С. 52-57.

5. Жара Г. І. Формування компетентності індивідуального здоров'язбереження майбутніх учителів в умовах реалізації концепції сталого розвитку в освіті / Г. І. Жара // Дискурс здоров'я в освіті: філософія, педагогіка, антропологія, психологія: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 120 річниці з дня народження Миколи Олександровича Бернштейна (16–17 вересня 2016 р.): в 3 т. / МОН України, НАПН України, КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», Міжнародна академія екології і здоров'я, м. Вільнюс, Латвія, МДПУ імені Богдана Хмельницького; за заг. ред. М. Б. Євтуха та В. М. Федорця. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – Т. 3. – 190 с. – С. 159-160.

6. Жиденко А. О. Компетентнісні аспекти природничо-наукової підготовки бакалаврів спеціальності «Здоров'я людини» / А. О. Жиденко, Г. І. Жара, Г. О. Усманова // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 37, Том IV (72) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – Київ : Гнозис, 2016. – 342 с. – С. 38-54.

7. Кремень В. Інновація – alter ego глобалізації / Василь Кремень // Рідна школа. – 2011. – № 3. – С. 3-9.

8. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : [монографія] / Носко М. О., Гаркуша С. В., Воєділова О. М. – К. : СПД Чалчинська Н. В., 2014. – 300 с.

9. Стрілець С. І. Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [2-ге вид. допов. і переробл.] – Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2015. – 544 с.

10. Формування здорового способу життя : навч. посіб. / М. О. Носко, С. В. Грищенко, Ю. М. Носко. – К. : Леся, 2013. – 160 с.